

ביאורים במאמרי רבינו

מאמר ד"ה
וכל אדם לא יהיה באוהל מועד וגו'
ש"פ האזינו, שבת תשובה תשכ"ג
מאת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחד לבריאה

מכון גוטניק

מלבורן - אוסטרליה

פתח דבר

בשבת והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר ד"ה "וכל אדם לא יהי", נאמר על ידי כ"ק אדמו"ר זי"ע בהתוועדות ש"פ האזינו, שבת תשובה ה'תשכ"ג, ויצא לאור בקונטרס וא"ו תשרי ה'תנש"א. במאמר לפנינו, נוספה הסברת קשר הענינים, כפי הנדרש בגוף המאמר. כמו כן, נכתבו "ביאורי מושגים" – הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי. בכתובת הביאורים, הסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל שיחי' כהן, בהזדמנויות שונות.

*

מכון 'ביאורים במאמרי רבינו', פועל בחסותו ותמיכתו האדיבה של הנגיד החסידי, הרב יוסף יצחק הכהן שיחי' גוטניק מלבורן אוסטרליה, אשר נדבה רוחו לפתוח את רזי תורת רבינו בפני קהל רחב של לומדי תורת החסידות ולהפיצה ככל האפשר 'חוצה'. זכות התקשרות הרבים באילנא דחיי, על ידי לימוד תורת רבינו, תעמוד לו לזכות בקיום כל ברכות רבינו אליו במילואם וכפשוטם ולרוות נחת רב מכל יו"ח, בגשמיות וברוחניות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת שניאור זלמן שיחי' אשכנזי על עריכת הביאורים. כן נתונה תודתנו להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמר.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biurim.022.co.il.

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, יג). יתכן כי נפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס – לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת כי העיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרו את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

ו' תשרי ה'תשע"א

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

עיצוב ועימוד:

טל': 08-8502771 (+972)
www.chazak.co.il
office@chazak.co.il

חזק הוצאה לאור בנימי

בס"ד. ש"פ האזינו, שבת תשובה ה'תשכ"ג*

וכל אדם לא יהי' באוהל מועד בבואו לכפר בקודש גוי¹ ואיתא בירושלמי² אפילו אותן שכתב בהן³ דמות פניהם פני אדם, דהיינו המלאכים. ומבאר הצ"צ במאמרו ד"ה זה⁴, שהגילוי שנמשך כשכהן גדול הי' נכנס לקודש הקדשים הוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות. וכדאיתא במדרש⁵ עה"פ⁶ בזאת יבוא אהרן, באיזה זכות הי' אהרן נכנס לבית קדשי הקדשים כו' זכות המילה היתה נכנסת עמו, ומילה ניתנה בשמיני, דשמיני הוא למעלה מהשתלשלות. וכדאיתא במדרש⁷ עה"פ⁸ סוד הוי' ליראיו איזהו סוד הוי' זו מילה. שהגילויים דהשתלשלות הם מבחי' גליא דקוב"ה, והגילוי שנמשך ע"י מילה הוא מבחי' סתים דקוב"ה, ולכן נק' סוד הוי', דסוד הוא מה שהוא סתום ונעלם. ובשעה שהכה"ג הי' נכנס לקודש הקדשים נמשך הגילוי דסוד הוי' א. ולכן לא היו שם אפילו אותן שכתב בהן דמות פניהם פני אדם, כי לגבי גילוי זה אין מקום לנבראים, אפילו לא להמלאכים שדמות פניהם פני אדם.

וצריך להבין, דמזה שבכדי שהכהן גדול יוכל ליכנס לקודש הקדשים הוא ע"י זכות המילה שניתנה בשמיני, מוכח, שהגילוי דלמעלה מהשתלשלות שהי' בקדה"ק הוא מצד מעלת קדה"ק עצמו (ולא שע"י כניסתו של הכהן גדול לקדה"ק נמשך הגילוי), ולכן הכהן גדול היה צריך לזכות כדי להיכנס לשם. ואעפ"כ, זה שוכל אדם לא יהי' גוי אפילו אותן שכתב בהן דמות פניהם פני אדם הוא דוקא בבואו

(2) יומא פ"א ה"ה.

(3) יחזקאל א, יר"ד.

(4) נדפס באוה"ת דרושי יוהכ"פ ע' א'תקנה ואילך.

וראה שם ע' א'תקנה.

(5) שמו"ר פל"ח, ח.

(6) אחרי טז, ג.

(7) ב"ר פמ"ט, ב.

(8) תהלים כה, יד.

(* יצא לאור בקונטרס וא"ו תשרי – תנש"א, "לקראת ר' תשרי, יום היארצייט של הרבנית הצדקנית מרת חנה תנצב"ה (אמו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א), נסתלקה שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה . וא"ו תשרי, שנת התנש"א".

המאמר הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה יבחר לנו גוי דראש השנה שנה זו (תשכ"ג) – לעיל ע' א ואילך.

(1) אחרי טז, יז.

ביאורים במאמרי רבינו

לכן האור שלמעלה מסדר השתלשלות נקרא בשם "סוד", כיון שאינו מתגלה בעולם. וזהו גם קשר המדרגות הללו לבחינות "שבע" ו"שמונה": בחינת "שבע" מסמלת את האור האלוקי שמאיר בשבעת ימי השבוע (ראה בספ"ט תד"ש עמוד 198), שהוא מוגבל ומדוד לפי גדרי העולם, ואילו "שמונה" מסמלת את האור שלמעלה מגדרי העולם.

א) השתלשלות ולמעלה מהשתלשלות, שביעי ושמיני

האור שבסדר ההשתלשלות הוא אור ששייך לעולמות, וזאת בדוגמת שלשלת, שהטבעת העליונה קשורה בתחתונה ומשיכה בטבעת אחת מטלטלת את כל השלשלת. האור שלמעלה מסדר השתלשלות, לעומת זאת, הוא אור נעלה שלמעלה משייכות לעולם.

של הכהן גדול לקדה"ק לכפר בקודש. דמזה מובן, שהגילוי שנמשך ע"י העבודה דכהן גדול בקדה"ק הוא נעלה יותר מהגילוי שהי' בקדה"ק מצד עצמו ³.

(ב) ויובן זה ע"פ המבואר בהמאמר⁴ דתשובה (וכפרה¹⁰) הם בבחינת שמיני שלמעלה מהשתלשלות. דגדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם¹¹, ורפואה קבעה בברכה שמינית בשמו"ע¹² דזה שרפואה קבעה בשמינית הוא ע"ד¹³ מילה שניתנה בשמינית. וזהו ששבעה ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו¹⁴ וכל שבעת הימים מרגילין אותו בעבודות¹⁵, כי שבעת הימים הם בחינת השתלשלות, ויום הכפורים, יום השמיני (שלאחרי שבעת הימים) הוא למעלה מהשתלשלות. וזהו גם ענין שמונה ההזיות ביום הכפורים אחת למעלה ושבע למטה¹⁶, שהאחת שלמעלה מהשבע היא בחינת אחת שאלתי¹⁷, אחת היא יונתי¹⁸ (עד כאן מסאמר הצמח צדק). ומזה מובן, דבשמיני שלמעלה מהשתלשלות כמה דרגות. שמיני דמילה ועד¹⁹ דקודש הקדשים שהכניסה לקודש הקדשים היא ע"י זכות המילה. שמיני דתשובה שנעלה יותר משמיני דמילה, (דמילה היא מצוה, ותשובה שמכפרת על הענינים שפגמו בתורה ומצוות היא למעלה מתורה ומצוות (כדלקמן סעיף ח)). שמיני דיום הכפורים, שהתשובה דיום הכפורים היא נעלית יותר מהתשובה דכל השנה (גם מהתשובה דעשרת ימי תשובה²⁰), שלכן יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל²¹, וביום הכפורים עצמו – שמונה ההזיות שבקודש הקדשים אחת למעלה ושבע למטה, שהאחת היא לפני השבע²².

ויש לומר, דשמיני שלאחרי שבעה הוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות שנמשך לאחרי וע"י הענינים דהשתלשלות, ומזה שהמשכת גילוי זה הוא ע"י הענינים

9 ע' א'תקנו.

10 הרפואה הבאה ע"י התשובה. משא"כ תשובה עצמה היא ברכה התמישית.

11 יומא פו, סע"א.

12 מגילה יז, ב.

13 כ"ה הלשון באה"ת שם. וראה מגילה שם.

14 ריש מס' יומא. רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ פ"א

ה"ג.

15 יומא יד, א במשנה. רמב"ם שם ה"ה.

16 יומא נג, ב במשנה. רמב"ם שם פ"ג ה"ה.

17 תהלים כז, ד.

18 שה"ש ו, ט. וראה לקמן הערה 23.

19 אבל למעלה יותר. כמובן מזה שהמילה היא

הקדמה שבזכותה ה' נכנס לקדה"ק.

20 אף שהתשובה דעש"ת "היא יפה ביותר

ומתקבלת היא מיד" (רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו) לפי

שבעש"ת הוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות, מ"מ

התשובה דיוהכ"פ נעלית יותר. ולכן, בעש"ת עצמם, ד'

הימים שקודם יוהכ"פ הם בחי' השתלשלות, ויוהכ"פ

(השמיני) הוא למעלה מהשתלשלות, כנ"ל בפנים.

21 רמב"ם שם ה"ו.

22 להעיר, דשבע ההזיות מפורשים בתושב"כ, והזי'

הראשונה למדו מפ"י השמועה (רמב"ם שבהערה 16).

ואולי יש לומר, שהוא ע"ד המעלה דניסוך המים על

ניסוך היין (לקו"ת סוכות פ, ב. ובכ"מ).

ביאורים במאמרי רבינו

מאפשרת לו להכנס לשם), ואילו עבודתו ממשיכה גילוי נעלה יותר שבגללו "כל אדם לא יהיה וגו'".

(ב) היינו הגילוי שנמשך על ידי עבודת הכהן בקדה"ק, ולא הגילוי שעמו נכנס לקדש הקדשים – זכות המילה, כיון שזכות זו היא שווה לקדושת קדש הקדשים מצד עצמו (ולכן

דהשתלשלות מוכח שגילוי זה שייך להשתלשלות ג, ואחת שלפני השבע הוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות שלמעלה משייכות להשתלשלות²³, [אלא שלאח"כ נמשך הגילוי בהשתלשלות, שבע שלאחרי האחת, כדלקמן סעיף ז]. ועפ"ז יובן מה שהקשה בסעיף א' הטעם על זה שוכל אדם לא יהי' גו' הוא דוקא בבואו לכפר בקודש, כי לגבי הגילוי שהי' בקדה"ק מצד עצמו [שהוא ע"ד שמיני דמילה, שמיני שאחרי שבעה], למעלה מהשתלשלות ששייך להשתלשלות, יש נתינת מקום למציאות. ועי' העבודה דכהן גדול ביום הכפורים בקודש הקדשים נמשך הגילוי דלמעלה מהשתלשלות שלמעלה משייכות להשתלשלות, ולגבי גילוי זה כל אדם לא יהי', אפילו אותן שדמות פניהם פני אדם.

ביאר שיש כמה דרגות בבחינת שמיני שלמעלה מהשתלשלות, ובכללות הן נחלקות לשתי מדרגות – שמיני שאחרי השבע והוא גילוי שלמעלה מהשתלשלות השייך להשתלשלות, ושמיני שלפני השבע, שהוא גילוי שלמעלה משייכות להשתלשלות, ובפרטיות יותר, בתוך המדרגה הראשונה יש שלוש דרגות: א. שמיני דמילה, ועד"ז הגילוי דקדה"ק מצד עצמו. ב. שמיני דתשובה דכל השנה, שמכפרת על החיסרון בתומ"צ. ג. שמיני דתשובה דיום הכיפורים (דמפרישים הכהן מביתו לאחר שבעה ימי הכנה). בנוסף לזה, המדרגה השנייה של שמיני שלפני השבע הוא הגילוי שנמשך על ידי עבודת הכהן הגדול בקדש הקדשים בהזאת אחת למעלה ושבע למטה. ולגבי המדרגה הזו, הנה כל אדם לא יהיה ואפילו המלאכים.

א: ולפיכך קרויין אחת שהיא בחינת מקבל מאחד. וראה תוספות ד"ה עד אחת – מנחות יח, א.

23 להעיר מהמובא לעיל (מהמאמר דהצ"צ) ש"אחת למעלה" היא בחי' "אחת היא יונת". ובלקו"ת שה"ש מ,

ביאורים במאמרי רבינו

והנה, במקרה הזה יש סוף סוף איזה ערך בין הדרגה העליונה לדרגה הנמוכה, ולכן הבנת הדרגה הנמוכה מסייעת לו להבין את רוממות הדרגה הגבוהה (וככל שמכין יותר את מעלת הדרגה הנמוכה, כך מבין כי הדרגה הגבוהה היא עוד יותר מזה). אמנם בדרגות שאין ערך ביניהן, הרי הדרגה הנמוכה אינה קשורה כלל לדרגות שלמעלה ממנה ואינה מלמדת עליהן כלום. וכמו בעצמות או"א"ם שאין לנו כל ידיעה עליו ואפילו לא בידיעת השליחה (שהרי הוא אינו מוגדר בכלום ויכול למשל להגביל עצמו במדרגת חכמה).

ועד"ז הוא בענין האור שלמעלה מהשתלשלות השייך להשתלשלות, שיש לו איזה ערך וקשר לדרגות שלמטה

(ג) "למעלה מהשתלשלות השייך להשתלשלות"

מהו ענין "למעלה מהשתלשלות השייך להשתלשלות", והרי דרגות אלו הן למעלה מקשר אל ההשתלשלות (ראה לעיל ביאור א)? אלא שבכל זאת יש איזה שייכות ביניהן.

דוגמא לשייכות כזו היא מענין ידיעת השליחה: יש דרגות נמוכות באלוקות שאפשר להבין אותן בידיעת החיוב ולדעת את מהותן, ויש דרגות נעלית מהן שאפשר להבין אותן רק בידיעת השליחה, דהיינו לדעת שהן למעלה מהדרגה הנמוכה ואין בהן את ההגדרות של הנמוכה. למשל, אם הדרגה הנמוכה היא דרגת חכמה, הרי יודע שהדרגה הגבוהה ממנה היא למעלה מבחינת חכמה ואינה מוגדרת בכך.

כדי לבאר חילוקי מדרגות אלו, מתחיל לבאר הקשר בין תשובה לבחינת למעלה מהשתלשלות

(ג) **ויובן** זה בהקדים מ"ש²⁴ כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך, ומבואר בלקו"ת²⁵ דכל המצוות נקראים מצוות הוי', והמצוה הזאת שהיא מצות התשובה, אנכי מצוך, אנכי מי שאנכי (שלמעלה מהוי'). והענין הוא²⁶, דענין המצוות הוא להמשיך גילוי שם הוי' בעולם. דבריאת העולם היא משם אלקים, אלקים בגימטריא הטבע²⁷, וע"י המצוות נמשך בעולם גילוי שם הוי' שלמעלה מהטבע. ועיקר הגילוי דהוי' שע"י קיום המצוות הוא בהאדם שמקיים את המצוות (ועי"ז נמשך הגילוי גם בעולם). וזהו שהדבור הראשון דמתן תורה הוא אנכי²⁸ הוי' אלקיך, שענין המצוות שניתנו במ"ת הוא שהוי' יהי' אלקיך.

והנה זה שע"י המצוות אפשר להמשיך בעולם גילוי שם הוי', הגם שהתהוות העולם היא ע"י שם אלקים שמעלים ומסתיר על שם הוי', ואם כן כיצד הטבע יכול לקלוט אור שלמעלה מהטבע, הוא, לפי שכוונת ההעלם דשם אלקים (מלכתחילה) היא בכדי שע"י התומ"צ יומשך הגילוי דהוי'. וכמ"ש²⁹ אשר עשה האלקים את האדם ישר, שהכוונה בהתהוות שמשם אלקים (האלקים עשה) היא שהאדם ע"י קיום המצוות ימשיך להיות ישר יחזו פנימו³⁰, שלמטה יהי' הגילוי כמו למעלה. וכאשר המה בקשו חשבונות רבים³¹ (היפך כוונת הבריאה) ז', הנה בכדי שיומשך הגילוי דשם הוי' באדם ועל ידו בעולם, צריכה להיות ההמשכה מאנכי שלמעלה מהוי', דהמשכה זו היא ע"י התשובה שלמעלה מהמצוות ה'. וכמ"ש³²

(24) נצבים ל', יא.

(25) ד"ה כי המצוה – נצבים מה, ב.

(26) ראה לקו"ת שם מה, ג"ד. וראה גם אוה"ת שם ע' א"תקנה"ו.

(27) פרדס שער יב פרק ב. ראשית חכמה שער

התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח. שער היחוד והאמונה

רפ"ו.

(28) יתרו כ, ב.

(29) קהלת ז, כט. וראה לקו"ת שלח מ, ג.

(30) תהלים יא, ז. וראה לקו"ת ראה כג, ד ואילך –

הובא בלקו"ת שלח שם.

(31) לשון הכתוב קהלת שם.

(32) הושע יד, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

רבינו מזכיר בקצרה שתי נקודות: א. מה שהמצוות יכולות להמשיך שם הוי' בשם אלקים, הוא משום שזו כוונת הבריאה לכתחלה. ב. וזה שהתשובה על העבירות צריכה להיות דוקא מלמעלה מהשתלשלות, הוא משום שהיא חידוש על כוונת הבריאה. אמנם רבינו אינו מבאר הדברים, וכאמת, גם אינו מציין למקומות בדא"ח שעוסקים בזה.

וזאת, משום שכוונתו כאן אינה לדבר על שם אלקים ויכולת העולם לקבל גילוי שם הוי', אלא רק לומר שהמצוות הן כוונת הבריאה

מהשתלשלות. ובפרטיות יותר בענין השייכות של הדרגות שלמעלה מהתשלשלות להשתלשלות, ראה לקמן סעיף ז' בענין דרגת בעל הרצון שהיא המקור דתשובה, ולקמן סעיף ח' בענין בחינת מילה.

(ד) תשובה היא חידוש על כוונת הבריאה ראה לקמן ביאור כ"ו.

(ה) כוונת הבריאה והמה בקשו חשבונות רבים – היפך הכוונה

שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך, שבכדי שיהי' הוי' אלקיך לאחרי שכשלת בעוניך אין מספיק קיום המצוות שמכאן ולהבא וצריך להיות שובה ישראל. התחיל לבאר הקשר בין תשובה למעלה מהשתלשלות, שתשובה היא חידוש על כוונת הבריאה, ולכן המשכה זו יכולה לבוא רק מאנכי שלמעלה מהוי'.

ד) וביאור הענין שתשובה היא למעלה מהשתלשלות בפרטיות יותר, יובן בהקדים מה שאמרו רז"ל³³ שאלו לחכמה הנפש החוטאת במה תתכפר³⁴ ואמרה הנפש³⁵ החוטאת היא תמות³⁶, שאלו לנבואה ואמרה חטאים³⁷ תרדף רעה³⁸ היינו ייסורים, שאלו לתורה ואמרה יביא אשם ויתכפר לו, שאלו להקב"ה ואמר יעשה תשובה ויתכפר לו. הדא הוא דכתיב³⁸ טוב וישר הוי' על כן יורה חטאים בדרך. ויש לומר, דזה שהחכמה אמרה שע"י מיתה תהי' כפרה לנפש החוטאת הוא לפי שגם החכמה היא למעלה מהאור שמתלבש בעולם. שמצד האור שמתלבש בעולם, מכיון שהחטא הוא היפך כוונת בריאת העולם, א"א להיות כפרה על זה, וזה שמצד החכמה ישנה כפרה לנפש החוטאת הוא כי החכמה היא למעלה מעולם י. [דהגם שהכוונה בחכמה כאן היא לחכמה תתאה³⁹, חכמה שבמלכות, הרי גם החכמה שבמלכות היא למעלה מהמלכות עצמה] י. אלא שמצד החכמה, הכפרה היא ע"י

גירסא זו מובן הסדר דד' התשובות, שכל אחד מקיל על הקודמו.

(37) משלי יג, כא.

(38) תהלים כה, ח.

(39) ראה סה"מ קונטרסים ח"א קלג, ב, דחכמה היא חכמה תתאה ונבואה היא נר"ה.

(33) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. יל"ש יחזקאל רמז שנה. יל"ש תהלים רמז תשב.

(34) כ"ה הלשון בלקו"ת דרושי שבת שובה סז, ד.

(35) יחזקאל יח, ד. שם, כ.

(36) כ"ה הגירסא בס' ווי העמודים (לכן השל"ה) פכ"א. וראה גם לקו"ת שבת שובה שם. ולהעיר, שע"פ

ביאורים כמאמרי רבינו

היא יותר מצידו, שהוא רוצה להשפיע ולא בגלל מעשי התחתונים, ולכן הוא פחות תלוי במעשיהם. ובפרטיות יותר, ראה לקמן סעיפים וזו לגבי טעם הכפרה מדרגות טוב וישר ה", "בעל הרצון" ו"העצמות".

י) "חכמה שבמלכות היא למעלה מהמלכות עצמה"

מלכות ענינה שליטה על הזולת, ולכן היא אור השייך ומתלבש בעולם. אולם כל זה אמור ביחס למלכות עצמה, שהיא בדוגמת הפעולות שעושה המלך לשלוט בממלכה, אמנם החכמה שבמלכות היא כמו המחשבות וההכנה של המלך עצמו כיצד ראוי להנהיג את המדינה, והמחשבות הללו הן למעלה מהתלבשות בעולם.

לכתחלה, ואילו תשובה היא חידוש על כוונת הבריאה, ועפ"ז מתחיל לבאר כאן (ובהרחבה בסעיפים הבאים ובעיקר בסעיף ח), כי האור שנמשך על ידי המצוות הוא אור השייך לעולמות ואינו אור חדש, ואילו התשובה ממשיכה אור שלמעלה משייכות לעולמות ובבחינת אור חדש.

י) כפרה היא מלמעלה מהעולם

מבאר כי אפשרות הכפרה היא רק מדרגה שלמעלה מהעולם, וכך ימשיך ויבאר כי ככל שהדרגה גבוהה יותר, אפשרות הכפרה היא בקל יותר (מיתה, ייסורים, קרבן ותשובה).

ביאור הענין בכללותו הוא, שככל שהדרגה האלוקית גבוהה יותר, ההשפעה

מיתה, פירוד הנפש מהגוף. [ויש לומר, שהוא מדה כנגד מדה. דענין המצוות הוא להמשיך הוי' באלקים, דאלקים הוא שרש הכלים שהם דוגמת הגוף והאור דהוי' שנמשך בהם הוא דוגמת חיות הנפש שמחי' את הגוף⁴⁰. וכיון שע"י החטאים גרם שלא יומשך הגילוי דהוי' באלקים, לכן ענשו (שעי"ז הוא כפרתו) הוא פירוד הנפש מהגוף, מדה כנגד מדה]. ומצד הנבואה שהיא בנו"ה⁴¹ ח (למעלה מחכמה תתאה)³⁹, נפש החוטאת מתכפרת גם ע"י יסורים. והחידוש במענה התורה ומכ"ש במענה הקב"ה, שהכפרה היא ע"י קרבן ותשובה, ואין צריך ליסורים. והחילוק שבין מענה התורה למענה הקב"ה, אף שגם מענה התורה יביא אשם ויתכפר לו הו"ע התשובה (שאו דוקא מכפר הקרבן), מבאר הצ"צ במאמר הנ"ל⁴², שמצד התורה, חכמתו של הקב"ה, ע"י התשובה נעשים הזדונות (רק) כשגגות (וע"י הקרבן מתכפר שוגג זה), ומצד הקב"ה שלמעלה מתורה, ע"י התשובה מתכפרים הזדונות, ויתירה מזו, שנהפכים לזכיות.

וע"פ המובא לעיל (סעיף ג) דתשובה היא באור אין סוף שלמעלה מהשתלשלות, יש לומר, דהטעם על זה שגם מצד התורה מועלת תשובה (שהזדונות יהיו כשגגות), אף שתורה היא בחכמה (השתלשלות), הוא, כי בחכמה שורה אוא"ס שלמעלה מהחכמה⁴³ ט, ועד"ז הוא בנוגע לתורה כמו שנמשכה בהמדות

(42) אוא"ת יוהכ"פ ס"ע א'תקנז ואילך. וראה גם המשך תערי"ב ח"ג ע' א'רנב.
(43) לקו"ת קרה נג, ב. וראה גם תניא פל"ה בהגהה. ובכ"מ.

(40) ראה הקדמת תקו"ז פתח אלי' "וכמה גופין תקינת לון כו' והוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהי חיים לגופא".
(41) תניא – אגה"ק סי"ט. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

ח) נבואה היא נצח והוד

כח הנבואה תופס רק עד ספירות נצח והוד ולא למעלה מזה. כיון שנברא יכול לתפוס רק בספירות אלו שהן היצוניות ושייכות לפועל, וענינן הוא להביא את החסד והגבורה לידי פועל למרות המנגדים וכו', משא"כ ספירות חסד וגבורה עצמן הן המדות והרגשות שלו עצמו (ראה אגרת הקדש סימן יט).

ויש להוסיף כי הדבר מתבטא גם בתוכן דברי הנבואה, שהן רק אמצעי להזהיר את העם לקיים רצון ה', ולא כדברי התורה והמצוות שהן הרצון העצמי שלו (ראה לקו"ש ח"ט עמוד 184 ובהערה 62).

ט) "בחכמה שורה אוא"ס שלמעלה מהחכמה"

כלומר: ספירת החכמה אינה רק הבנה שכלית של נקודת הענין, אלא היא תופסת באוא"ס המופשט שלמעלה מהשכל.

ביאור הענין, ובהקדים משל: יש בעולם דברים נעלים ונשגבים שהם למעלה מתפיסה שכלית, כמו למשל צדיק מרום ונשגב שקדושתו היא למעלה מהסברה בשכל, וכעת ישנם שני אנשים שמתבוננים בדמותו: א. אחד שראה אותו בעיניו. ב. אחר שלא ראה אותו, אלא רק למד עליו והבין אותו באמצעות הסברים שכליים.

ומובן לגמרי כי יש הבדל מהותי בתוכן ההתבוננות וההבנה שלהם: זה שראה את הצדיק, הושב על דמות הצדיק עצמו, כולל הענינים שבו שהם למעלה מהסברה שכלית (ואכן הענינים הללו נמצאים אצלו באותיות

חג"ת י', שהתורה היא בתפארת⁴⁴, קן האמצעי, ות"ת עולה עד הכתר יא. אלא שהאור שלמעלה מהשתלשלות שבתורה, כיון שהוא נמשך בהשתלשלות (בחכמה

(44) דג' העמודים שעליהם העולם עומד הם בחג"ת: גמ"ח – חסד, עבודה – גבורה ותורה – ת"ת.

ביאורים במאמרי רבינו

שניות דן את העולם לפי פסקי התורה (ראה ספר המאמרים תשי"ד עמ' ק"א).

יא) "התורה היא בתפארת ותפארת עולה עד הכתר"

כלומר: בין שלושת העמודים שעליהם העולם עומד, התורה שייכת למידת התפארת (ו"עבודה" למידת הגבורה ו"גמ"ח" לחסד, ראה הערת רבינו 44), כיון שהתורה ניתנה לעשות שלום בעולם ובכך היא משלבת בין ניגודים (ראה בדי"ה אמר ר' אושעיא תשי"ד), וזהו ענין מדת התפארת, שהיא משלבת חסד וגבורה.

ביאור ענין התפארת ובהקדים: נתינת דבר לזולת יכולה להיות בשלושה אופנים: א. מתוך חסד, דהיינו שהעליון רוצה להשפיע ומחפש למי לתת. וכאן אין שום חשיבות למצב של התחתון – אם מגיע לו ואם לאו (ראה סה"מ תרס"ו עמוד תלד). ב. מתוך גבורה, דהיינו שהתחתון מגיע לו לקבל לפי הנהגתו. וכאן ההשפעה היא בגלל התחתון ואין חשיבות לאישיות של העליון. ג. מתוך רחמים (תפארת), וכאן יש שילוב של חסד וגבורה: מצד אחד, הנתינה היא בגלל המצב של התחתון שהוא מעורר רחמים (ואילו אדם שאינו מסכן לא יקבל), ומצד שני, ההשפעה תלויה בכך שהעליון הוא טיפוס רגיש לאחרים (שהרי מי שאינו כזה, אינו מתעורר לרחם על התחתון).

וכאן נשאלת השאלה, כיצד נוצר שילוב כזה של רחמים שבו נרגש גם העליון וגם התחתון והרי אלו תנועות הפוכות?

וצריך לומר כי האפשרות לרחמים (תפארת) היא מצד הפשימות של הנפש,

שכליות כלליות בלבד ואינו יכול לכאור זאת היטב בפרטים). ואילו זה שלא ראה את הצדיק, הרי כל מחשבתו והבנתו הם באותם חלקים נמוכים ששייכים להסברה ותיאור שכלי.

עד"ז באלוקות: ספירת החכמה היא בבחינת "ראיה" באלוקות, דהיינו שהחכמה 'רואה' את האוא"ם שלמעלה מהסברה שכלית, ואחר כך היא מורידה את הראיה באותיות של שכל (ולכן באמת ההסברה של חכמה היא נקודה כללית בלבד, כיון שהיא מדברת על דברים שהם בעצם למעלה מהסברה בשכל ורק שייכים קצת לשכל). ואילו ספירת הבינה דומה לאופן השני, של הבנה שכלית באלוקות, דהיינו שהיא רק 'מבינה' ויודעת את האלוקות ולא רואה אותה, ולכן כל הבנתה הוא באותם עינים נמוכים ששייכים להבנה והסברה שכלית (ראה בדי"ה ציון כמשפט תפדה המשך תער"ב).

ולכן התורה (חכמה) מדברת על תשובה שהיא למעלה מהשתלשלות, כיון שהחכמה קולטת גם את האוא"ם המופשט שלמעלה מהשכל.

י) "התורה כמו שנמשכה בחג"ת"

בלימוד התורה יש שני שלבים: הלימוד וההבנה בתורה, כמו שמתעמק בסברת "המוציא מחברו עליו הראיה" אם היא דין או בירור, ואחר כך יש שלב נוסף שמוריד סברא זו למעשה, ופוסק בגללה שראובן פטור מלשלם או חייב, ונרגש אצלו המדות שבזה (פטור – חסד, או חייב – גבורה).

ועד"ז הוא באלוקות, "ששלוש שעות ראשונות הקב"ה עוסק בתורה, ושלוש שעות

ובת"ת) הוא במדידה והגבלה י'. ולכן הכח שבתשובה מצד אוא"ס שבתורה הוא רק שיהיו כשגגות. ומענה הקב"ה הוא המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות כמו שהוא בעצמותו (שלמעלה מהמשכה בהשתלשלות), דהמשכה זו היא למעלה ממדידה והגבלה י'. ולכן ע"י התשובה שמצד מענה הקב"ה מתכפרים הזדונות (ולא רק נעשים כשגגות), ויתירה מזו שנהפכים לזכיות.

בהמשך לסעיף ג' כי המקור של תשובה הוא באור שלמעלה מהשתלשלות, מפרט כאן יותר כי שורש התשובה הוא לא רק בתורה שהיא אור שלמעלה מהשתלשלות הנמשך בהשתלשלות, אלא במענה הקב"ה, שהוא אור שלמעלה מהשתלשלות כפי שהוא בעצמותו. ולכן לא זו בלבד שהתשובה פועלת שיעשו לו כשגגות, אלא מענה הקב"ה הוא שהתשובה הופכת את הזדונות לזכיות. (ועוד הקדים לזה מהמדרש כי הכפרה קיימת גם בדרגות נמוכות (שהן למעלה מהעולם): בדרגת נבואה שהיא נצח והוד, ובה הכפרה נפעלת ע"י יסורים. ולמטה מזה, בדרגת החכמה שבמלכות, והכפרה נפעלת רק ע"י מיתה).

בסעיף זה בא לבאר קושיא על דבריו בסעיף הקודם: אם מענה הקב"ה שיעשה תשובה ויתכפר לו הוא אוא"ס שלמעלה מהמשכה בהשתלשלות, מדוע הוא מובא בתורה (חכמה)?

ה) ויש לומר, דזה שגם מענה הקב"ה שלמעלה מהתורה נתגלה ע"י התורה הוא, כי זה שהתורה היא בקו האמצעי הוא לפי ששרשה הוא בעצמות אוא"ס שלמעלה מקוין י', אלא שאח"כ נמשכה בקו האמצעי. ולכן, נוסף על שיש בה האור שלמעלה מהשתלשלות כמו שנמשך בקו האמצעי (שלכן גם מצד מענה

ביאורים במאמרי רבינו

(א) "המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות כפי שהוא בעצמותו"

בניגוד לאור שנמשך בהשתלשלות, הרי האור עצמו הוא מופשט מהמשכה בחכמה ותפארת: האוא"ס שלמעלה מהמשכה בחכמה הוא מופשט משכל (וניתן לתפוס בו רק על ידי אמונה, שהיא למעלה מוגדרי שכל). וכן האור שלמעלה מהמשכה בתפארת הוא הפשיטות האלוקית בעצמה שאין לה ציור וגדר.

(ד) "עצמות אוא"ס שלמעלה מקוויים" היינו הפשיטות עצמה, כפי שהיא למעלה מהמשכה וביטוי בגדרים של קוויים (ראה בביאור הקודם).

שאיננה מוגדרת לא בעליון ולא בתחתון, ולכן יכול להיות מצידה חיבור של שניהם. וכך הוא באלוקות, שהתפארת עולה עד הכתר שאינו מוגדר בחסד או בגבורה (ראה בספ"מ תרס"ז עמ' תל"ד ואילך).

(ב) "אור שלמעלה מהשתלשלות הנמשך בהשתלשלות (חכמה ותפארת)"

האוא"ס והכתר שנמשכים בחכמה ותפארת, אינם כפי שהם מופשטים בעצמם למעלה מחכמה ותפארת (ראה בביאור הבא), אלא כפי שכבר ירדו לדרגות אלו: בענין החכמה, האוא"ס המופשט כבר שייך להכנה כללית בחכמה, וכן בתפארת, מדובר כבר בביטוי של הפשיטות כפי שהיא מתבטאת בגדרים של חסד וגבורה.

התורה מועלת תשובה שזדונוה יהיו כשגגות), מתגלה על ידה גם עצמות אוא"ס שלמעלה מקוין, מענה הקב"ה יעשה תשובה ויתכפר לו טי. היינו, דזה שאמרה תורה יביא אשם ויתכפר לו (שע"י תשובה נעשים זדונוה רק כשגגות) הוא בדרגת התורה כמו שנמשכה בקו האמצעי, וזה שגם מענה הקב"ה יעשה תשובה ויתכפר לו הוא חלק בתורה (שבעל פה) הוא מצד שרש התורה בעצמות אוא"ס שלמעלה מקוין⁴⁵. ואם כן, שורש התורה אינו רק באור שלמעלה מהשתלשלות כפי שנמשך בהשתלשלות, אלא בעצמות אוא"ס שלמעלה מקוים. ולכן מתגלה על ידה גם מענה הקב"ה שיעשה תשובה ויתכפר לו.

ועפ"ז שהתורה מגלה גם את ענין התשובה כפי שהוא באוא"ס שלמעלה מקוים יש לבאר מה שאמרו רז"ל⁴⁶ יבוא טוב זה משה כו' ויקבל טוב זה תורה כו' מטוב זה הקב"ה דכתיב⁴⁷ טוב הוי' לכל, לטובים אלו ישראל דכתיב⁴⁸ הטיבה ה' לטובים. וצריך להבין, דאיתא בגמ' סנהדרין⁴⁹ כתיב⁴⁷ טוב ה' לכל וכתיב⁵⁰ טוב ה' לקווי' משל לאדם יש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עודר אינו עודר אלא טובים שבהם. וכיון שנתנית התורה היא (רק) לטובים אלו ישראל, ה' צריך לכאורה להביא הפסוק טוב הוי' לקווי'. [ובפרט ע"פ הידוע⁵¹ דטוב הוי' לכל הוא השפעה חיצונית וטוב הוי' לקווי' הוא השפעה פנימית טי, צריך ביאור עוד

(48) שם קה, ד.

(49) לט, ב.

(50) איכה ג, כה.

(51) אוה"ת יוה"כ"פ ע' א'תקנז. וראה בארוכה סה"ל

דא"ח צ"צ ערך טוב ע' א'נו ואילך.

(45) ראה סה"מ תער"ב ע' שב "ומאחר שבתורה

נאמרה מצות התשובה בהכרח שהתורה ג"כ שרשה בכח"ה העצמות. . ומ"ש בילקוט אמרה תורה יביא קרבן כו' זהו כמו שהתורה היא בכח"ה חכמה".

(46) מנחות נג, ב.

(47) תהלים קמה, ט.

== ביאורים במאמרי רבינו ==

(ט) שתי הדרגות בתורה

ויש לעיין עוד בביאור חלוקה זו והיכן מצאנו שתי דרגות במימרות שהובאו בתורה. (אולי הוא על דרך סתים וגליא בתורה, שיש חלק בתורה שהתגלה רק באופן נסתר או בדרך רמז).

(ט) **"לכל הוא השפעה חיצונית ולקווי' הוא השפעה פנימית"**

כלומר: העובדה שההשפעה היא "לכל", כולל אומות העולם שאינם ראויים לזה, מעידה כי ההשפעה היא מצד העליון, שהוא רוצה להשפיע (כמו השמש שמשפיעה לכולם בגלל הטבע שלה להשפיע), ובמילא ההשפעה נקלטת בתחתון בחיצוניות בלבד ואינה משנה אותו. משא"כ השפעה שהיא רק

בדיוק לשונו כאן, מתרין לכאורה קושיא שנשאלת מאליה: כיון שלמעשה שתי הדרגות הללו – מענה התורה ומענה הקב"ה – הובאו בתורה, מדוע מענה התורה הוא אור שירד ונעשה מדוד ומוגבל (ולכן נעשה רק כשגגות, ראה בסעיף הקודם), ואילו מענה הקב"ה שהובא בתורה הוא עדיין האור כפי שהוא פשוט בעצמו (ולכן נעשה לו כזכויות, ראה שם)?

ועל זה מבאר כי מענה התורה הוא משום שיש בה האור שלמעלה מהשתלשלות כפי שנמשך בקו האמצעי, היינו שהאור נמשך וירד בדרגת התורה, ואילו מענה הקב"ה הוא רק "מתגלה על ידי התורה".

יותר מה שמביא בענין נתינת התורה שהוא השפעה פנימית את הפסוק טוב הוי' לכל ולא טוב הוי' לקווין. ויש לומר הביאור בזה⁵², דזה שבתשובה כתיב טוב וישר הוי', הכוונה היא לבחי' טוב הוי' לכל⁵³, שהרי תשובה מכפרת גם על הזדונות. ולכן אומר לגבי התורה ויקבל טוב זו תורה כו' מטוב זה הקב"ה דכתיב טוב הוי' לכל, כי הטוב דתורה מצד שרשה הוא בחי' טוב וישר הוי'⁵⁴, טוב הוי' לכל, היינו שהסיבה שנאמר בתורה "טוב הוי' לכל" היא, שבתורה מתגלה דרגת "טוב וישר הוי'" שנאמרה בתשובה (עצמות אוא"ס שלמעלה מקווים), שמכפרת גם על הזדונות.

סיכום מהלך המאמר: בסעיף ג' ביאר כי תשובה על חטאים היא היפך כוונת הבריאה, ולכן שורש התשובה הוא באוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. ולפי זה המשיך לבאר שתי נקודות: א. בסעיף ד' ביאר כי שורש התשובה אינו רק בתורה (אוא"ס הנמשך בהשתלשלות), אלא במענה הקב"ה שהוא אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות וקווים. ב. בסעיף ה' העיר על זה שגם מענה הקב"ה (אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות) מובא בתורה, כיון שהתורה מושרשת בעצמות אוא"ס שלמעלה מקווים, ומצידה התשובה מכפרת גם על הזדונות. ולפי זה מובנת העובדה שבתורה נאמר "טוב הוי' לכל".

לאחר שבסעיפים הקודמים העלה את שורש התשובה עד לדרגת אוא"ס כפי שהוא בעצמותו, מכאן יבאר את הצד השני שבכל זאת התשובה פועלת בפנימיותו של האדם השב

(ו) והנה הגם דזה שתשובה מכפרת הוא לפי שהמענה שע"י התשובה הוא מלמעלה מהשתלשלות היינו מדרגה גבוהה כזו שאין אצלה תפיסת מקום למעשי התחתונים, ולכן מכפרת גם על הזדונות, הכפרה שע"י תשובה היא (לא באופן של ויתור, שמוותרים על החטאים "י", אלא) פעולה פנימית בהאדם השב,

(54) ראה סה"מ תער"ב שבהערה 45 – לאחרי שמבאר דזה שבתורה נאמרה מצות התשובה הוא לפי ששורש התורה הוא בהעצמות, מוסיף, דזה שהתורה נק' טוב הוי' טוב וישר הוי'.

(52) ובארה"ת יוהכ"פ שם – באו"א.
(53) הכוונה להמעלה שבטוב ה' לכל, שנמשכת גם לאלו שחטאו. אבל היא השפעה פנימית, ולכן היא נמשכת דוקא לשבים* – ראה ארה"ת יוהכ"פ שם. סה"מ עת"ר ע' צד. ובכ"מ.

(* אלא שאין זה שחם ראויים לזה כי אם מצד הטוב דלמעלה, טוב הוי' לכל – ראה לקמן ט"ו.

ביאורים במאמרי רבינו

"לקווין", באה בגלל התחתון ובמילא היא נקלטת בו בפנימיות.
של ויתור על החטאים ולא פעולה פנימית של תיקון בתוכו, שהרי גילוי זה אינו בערך לגמרי למהות האדם?

(י) ביאור השאלה

היות שהמענה שע"י התשובה בא מבחינת "טוב וישר הוי'", שהיא גבוהה ביותר ולמעלה מהשתלשלוש, אם כן הדעת נותנת שגילוי זה פועל באדם פעולה היצונית בלבד, יתר על כן: לא רק שגילוי זה אינו בערך למהות האדם, אלא גם אופן המחילה של העליון הוא שהוא מרומים עד שלא אכפת לו החיסרון של התחתון (ולכן הוא "טוב לכל" וממשיך גם לאומות העולם ולהוטאים

שמתקנים הפגמים שלו. וזהו טוב וישר הוי' על כן יורה חטאים בדרך, דטוב הוא שמשפיע לכל. וכמבואר במק"א⁵⁵ החילוק בין טוב לחסד, דחסד שייך להמקבל ולכן השפעת החסד היא דוקא למי שראוי [אלא שמצד מדת החסד אינו מדקדק, וכשיש להמקבל איזו מעלה הוא כבר ראוי שישפיעו לו] יי, וטוב הוא מצד המשפיע ולכן ההשפעה היא לכולם (גם לשאינם ראויים). וישר הוא שלמטה הוא כמו למעלה⁵⁶ היינו בחינת "טו", שהתחתון הוא במצב נעלה וראוי להשפעה. וזהו שהמשכה שע"י התשובה היא מבחינת טוב וישר, דזה שתשובה מכפרת על הזדונות הוא לא מפני שהאדם ראוי לזה אלא מפני הטוב דהקב"ה, המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. וזה שע"י המשכה זו מתקנים הפגמים שלו, והתיקון הוא בפנימיות, הוא לפי שהמשכת הטוב היא באופן דחסד, שהאדם השב הוא כמו כלי להמשכה היינו שהוא תופס מקום למעלה וההשפעה היא בגללו, ובמילא פועלת בו בפנימיות ומתקנים הפגמים י"ט.

(55) סה"מ עת"ר ע' צח ואילך.

(56) כנ"ל סעיף ג.

ביאורים במאמרי רבינו

ביאור י"א מסה"מ תרס"ז כי חסד הוא מצד העליון, ואכמ"ל.

בזדונות, ואם כן בוודאי לכאורה שהמחילה לא תפעל בתחתון תיקון פנימי?

משל לזה בדא"ה, מהפסוק "שממית בידים תתפם והיחא בהיכלי מלך". היינו שהמלך הוא כל כך מרום ומנושא, עד שלא מפריע לו אם על הקיר מטפסת שממית. וכך להבדיל בענין אלוקות, שהדרגות הגבוהות שלמעלה מהשתלשלות הן כל כך מרוממות מהעולם, עד שיכולות להשפיע אפילו לאדם החוטא (ראה בסידור עם דא"ה קנה ד, ובסה"מ עת"ר עמ' צד).

י"ט **ביאור רבינו**
רבינו מבאר כאן כי בחינת "טוב וישר הוי'" שנאמרה בענין התשובה, שונה מבחינת "טוב הוי' לכל", ובעוד שבבחינת "טוב הוי' לכל" אין הנבראים תופסים מקום כלל ומשפיעה לכולם, הנה בבחינת "טוב וישר הוי'" יש רק את המעלה שמשפיעה לכולם, אבל אופן ההשפעה הוא שהתחתון הוא "כמו כלי להשפעה" ומתקנים הפגמים (ראה הערת רבינו 68).

והנה, דרגה זו אינה הושבת שהשממית היא בבחינת תמונה יפה, אלא יודעת חסרונה ובכל זאת הדבר לא מפריע לה מחמת רוממותה ומשפיעה לה. וכך בענין יחס האלוקות לאדם החוטא, שיכולה להמשיך גם לו. ואם כן, מסתבר שגילוי זה לא יפעל בו שינוי פנימי של תיקון פגם החטא.

ביאור הענין, ובהקדים: בבחינת האור שלמעלה מהשתלשלות ועולמות, יש כמה דרגות ומהן: א. דרגת סובב כל עלמין. ב. דרגת ההפלאה דאוא"ס. ההבדל ביניהן שדרגת הסובב מוגדרת בהיותה מרוממת מהעולמות לגמרי והם אינם יכולים לתפוס מקום לגביה, ואילו דרגת ההפלאה דאוא"ס אינה מוגדרת בשום גדר – לא בהיותה מרוממת מהעולמות ולא בהיותה שייכת לעולמות, ובחינה זו יכולה 'להחליט' שהאדם

ועל זה מחדש בתירוץ כי הגילוי של התשובה הוא שונה מבחינת "טוב הוי' לכל" והוא כן פועל בו בפנימיות.

(יח) "חסד שייך להמקבל"

יש לתווך ענין זה עם מה שהובא לעיל

בהמשך לזה יבאר בסעיף הבא, כי כן הוא גם בדרגת עיצומו של יום (שהיא נעלית יותר מהכפרה שעל ידי התשובה), שפועלת בפנימיותו של האדם השב (ז) והנה זה שע"י תשובה מתכפרים הזדונות ועד שנהפכים לזכיות הוא גם בכל השנה. ועאכו"כ בעשרת ימי תשובה, שאז התשובה היא נעלית יותר⁵⁷. ומעלת התשובה דיום הכפורים היא שהכפרה דיום הכפורים היא מצד עיצומו של יום⁵⁸ ולא על ידי התשובה, שכפרה זו היא נעלית יותר מהכפרה שע"י התשובה. וזה שיום הכפורים אין מכפר אלא לשבים הוא, שהמשכת הענין דעיצומו של יום להאדם היא ע"י התשובה. והענין הוא⁵⁹, דזה שע"י התשובה מתכפרים הענינים שעשו היפך הרצון הוא לפי שע"י התשובה נמשך מעצמות אוא"ס בעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון פ. דזה שבעל הרצון אינו מוכרח בהרצון הו"ע ההפלאה

(57) כנ"ל הערה 20.

(58) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג "ועצמו של יוהכ"פ מכפר לשבים". ומזה מוכח, דזה שעיצומו של יום מכפר הוא גם לדעת רבנן שיוהכ"פ אין מכפר אלא על

השבים (שבועות יג, א).

(59) בהבא לקמן ראה גם ד"ה שובה ישראל (הב') תשל"ז (לקמן ע' צח ואילך) ס"ד. וש"נ.

ביאורים במאמרי רבינו

שיכולה להשפיע לאדם חוטא כמו לצדיק (ומעשה התשובה הוא רק כדי להגיע לדרגה זו), אלא משום שהוא החליט שמעשה התשובה יתפוס מקום אצלו והוא מכפר בגלל התשובה.

הכפרה היא מבעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון

היינו שאינו מוכרח בהרצון דמצוות ויכול לכפר על אי קיומם.

ויש להבין נקודה זו, וכי בעל הרצון אינו רוצה במצוות?! ומצד שני, אם אינו מוכרח בהרצון דמצוות, למה צריך תשובה?

להבנת הענין, יש להקדים שאלה נוספת: מדוע נצרך לומר שהמחילה היא מדרגת בעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון, והרי כבר הסביר היטב בסעיף הקודם כי הכפרה היא מדרגת "טוב וישר", שהוא מקבל התשובה ומתקן הפגמים (ראה בביאור הקודם)?

אמנם מלשנו כאן (ובמקומות שצ"ח רבינו בהערה⁶⁹), נראה כי הכוונה כאן היא אחרת מאשר בסעיף הקודם: קודם דובר על כפרה כמובן של "תיקון הפגמים", דהיינו שמכאן ואילך

השב יתפוס מקום אצלה ותשפיע בגללו. ועל דרך המלך שמחליט כי השממית עשתה איזה מעשה שחשוב בעיניו, ולכן הוא משפיע לה.

בחינת "טוב הוי' לכל" היא על דרך בחינת הסובב, שמוגדרת בהיותה מרוממת מהעולמות, ולכן כל השפעתה היא מצידה בלבד ובאופן שמרומם לגמרי מהאדם (ובמילא השפעתה בו היא בהיצוניות בלבד). ואילו בחינת "טוב וישר הוי'" היא על דרך בחינת ההפלאה דאוא"ס, שאינה מוגדרת בהיותה מרוממת מהעולמות ויכולה להחליט שהאדם השב תופס מקום אצלה. ואכן, היא מבטאת את הייחודיות שלה בכך, שעבודת התשובה של התחתון כן תופסת מקום אצלה ומשפיעה בגללה והיא "כמו כלי להשפעה" (ראה בארוכה בדי"ה יבחר לנו תשכ"ג מאמר האי' דהמשך

זה ובביאורינו שם).

(עם זאת, התשובה היא רק "כמו כלי להשפעה", שכן אין זה שהיא תופסת מקום שם מצד עצמה, אלא רק מצד ההחלטה של העליון).

בסיכומו של דבר, רבינו מחדש כאן כי הכפרה אינה בגלל הרוממות שלו גרידא,

דאוא"ס שהוא מרום ומפלא מהרצון ולא עצמות אוא"ס ממש⁶⁰ שהוא לעצמו בלבד, ואינו שייך כלל לרצון ולא אומרים אפילו שהוא "מפלא מהרצון" כ"א. וכיון שענין ההפלאה דבעל הרצון הוא שהוא מפלא מהרצון, הרי זה מוכיח שיש להרצון שייכות אליו [וכדמוכח גם מזה שנקרא בשם בעל הרצון], לכן צריכה להיות סליחה וכפרה על זה שעשו היפך הרצון. משא"כ לגבי עצמות אוא"ס שלמעלה גם מבעל הרצון, אין שייך פגם מלכתחילה כ"ב. וזהו"ע עיצומו של יום מכפר, שהכפרה מצד

(60) ראה ער"ז בהמאמר שלפנ"ז (ד"ה יבחר לנו שנה זו (תשכ"ג)) – ס"ה וס"ט (לעיל ע' ה; ע' ח).

ביאורים במאמרי רבינו

הדרך להתקשר עם ישראל, אבל בדרגת ה"רצון" במצוות הוא רוצה במצוות עצמו, ולכן התשובה אינה יכולה להיות תהליף למה שנחסר באי קיום המצוות) (ראה בלק"ש ח"ט עמ' 427 ואילך).

(כ) "ההפלאה דאוא"ס ולא עצמות אוא"ס ממש"

למרות שדרגת ההפלאה היא מופלאה מהרצון במצוות (שאינה מוכרחת בזה, ראה בביאור הקודם), בכל זאת סוף סוף זו דרגה ששייכת לרצון (בישראל), וזה מלמד שיש לה קשר לזולת, שהרי רצון הוא בשביל להתקשר עם דבר אחר. משא"כ עצמות ממש הוא לעצמו בלבד ואינו שייך כלל לדבר זולת שהוא חוץ ממנו, ובמילא לא אומרים עליו אפילו שהוא "מופלא מרצון".

(כב) "לגבי עצמות אין שייך פגם מלכתחילה" כלומר: בעוד שדרגת בעל הרצון היא סוף סוף רוצה במצוות (בדרך להתקשר עם ישראל, אלא שאינה מוכרחת בזה כנ"ל בביאור כ), ולכן מי שלא קיים רצונו צריך לעשות תשובה, הנה העצמות הוא לעצמו בלבד ואינו שייך כלל לענין הרצון, כיון שרצון הוא התייחסות לזולת ואילו העצמות אינו שייך כלל לזולת, ולכן אין אצלו רצון במצוות, ובמילא אי קיום הרצון דמצוות אינו פגם אצלו מלכתחילה.

[ומה ש"המצוות מתייחסות אל העצמות"

נמחלים החטאים ונפעל תיקון פנימי באדם השב. אמנם כאן מדובר על דבר נוסף – שהכפרה ממשיכה למפרע את הרצון העליון שנחסר על ידי אי קיום המצוות. ועל כך כתב כי השלמת הרצון למפרע היא מדרגת "בעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון דמצוות" ומקבל התשובה.

ביאור הענין: דרגת בעל הרצון היא דרגה של רצון בישראל, דהיינו שהוא רוצה בישראל עצמו בלי סיבה, וענין המצוות בדרגה זו הוא רק דרך לממש את רצונו ולהתקשר עם ישראל בפועל, כיון שכל מצוה היא המשכת רצון הקב"ה אל היהודי ומקשרת אותם. (וזו הבעיה בכך שיהודי חוטא ואינו מקיים המצוות, כיון שבכך הוא מחסיר את הקשר בינו לקב"ה שנפעל על ידי המצוות).

והנה, כיון שבעל הרצון הוא רוצה בישראל עצמו, ואילו המצוות הן רק הדרך להתקשר עם ישראל, לכן הוא "אינו מוכרח בהרצון דמצוות", אלא יכול לקיים הקשר עם ישראל גם בדרך אחרת – באמצעות תשובה. שכן תשובה היא בדיוק מתאימה לענין בעל הרצון, כיון שהיא קבלה לשוב אל ה' ולהתקשר עמו וכל רצונו בקיום המצוות הוא בשביל זה (ולכן קיום המצוות שלו "בחיילא יתיר", בכל מאוודו ויותר מהמהחוייב על פי דין).

(ואולם כל זה הוא בדרגת בעל הרצון, שהוא רוצה בישראל עצמו, והמצוות הם רק

עיצומו של יום היא (לא באופן של פעולה מחילה על העוונות, אלא) שביום זה מתגלה ההתקשרות של עצם הנשמה עם העצמות (שלמעלה מבעל הרצון), שלגבי דרגא זו אין פגם מלכתחילה. והטעם שהמשכת הענין דעיצומו של יום היא ע"י התשובה והרי לגבי עיצומו של יום אין פגם לכתחלה, הוא, כי תיקון הפגמים ע"י הגילוי דעצם הנשמה (שמצד עצם הנשמה אין שייך פגם מלכתחילה), אין שייך (כ"כ) לענינם של כחות הגלויים עצמם⁶¹, ובכדי שהכפרה שע"י גילוי עצם הנשמה תהי' בפנימיות, הוא ע"י התשובה כ"י.

(61) ראה עד"ז ד"ה השקיפה ממעון קדשך תשכ"ז סוף סעיף ט (לקמן ח"ג ע' רג).

ביאורים במאמרי רבינו

(ראה בד"ה ואתה תצוה תשמ"א סעיף ה' ובביאורינו שם) ובמילא כאשר מתגלית המהות שלהם (בכללות עכ"פ) אזי גם הם דבר אחד עם העצמות ואינם צריכים להתקשר עמו באמצעות פעולה מסוימת.

אמנם כל זה הוא רק תחושה עצמית ומקיפה מצד העצם, אבל אין זה שייך לענינם של הכוחות הגלויים עצמם. (הדבר מתבטא בכך שעדיין הקשר לאלוקות של כל כח וכל כח בפני עצמו הוא מוגבל ומדוד לפי ערך הכוחות, ולמשל, ההבנה השכלית שלו באלוקות היא מתוך הוכחות והשבונות שכליים ולא בתוקף והחלטיות דעצם הנשמה). וכיון שכך, הוא צריך עדיין לתיקון הכוחות הגלויים.

וזהו ענין התשובה, להמשיך את הקשר העצמי בתוך הכוחות הגלויים (והיינו שההבנה השכלית שלו באלוקות תהיה עם התוקף וההחלטיות של העצם), ובכך גם הכוחות יהיו קשורים לאלוקות כמו דבר אחד ממש ואין צריכים לקשר שעל ידי המצוות ואין שייך פגם.

ב"י בסיומם של דברים, יוצאות כאן שלוש דרגות בענין הכפרה: א. דרגת "טוב וישר הוי", מתקנת את הפגמים מצד הרוממות שלה, אלא שהוא החליט כי הדבר יהיה על ידי מעשה תשובה של האדם ויפעל בו שינוי פנימי. ב. דרגת "בעל הרצון", משלימה את

ואינם רק ענין של רצון, ראה במילואים].

ובאמת, הקשר של ישראל להעצמות הוא באופן שעצם הנשמה הוא חלק מהעצמות ודבר אחד ממש. ובעוד שדרגת בעל הרצון קשורה עם הכוחות הגלויים דישראל באופן של רצון והמשכה, דהיינו שהם שני דברים נפרדים, הנה העצמות היא דבר אחד עם עצם הנשמה.

והנה, דרגה זו בישראל היא דרגת ה"יחידה", מלשון "יחוד וחיבור". וזהו שדרגה זו מכונה בשם זה בלבד ולא בשם המבטא את אופי הקשר שלה לאלוקות (כמו "נפש" שמבטאת קשר ע"י כח המעשה ו"רוח" שמבטאת את המדות וכו'), כיון שהקשר שלה לאלוקות הוא בדרך ממילא וכמו דבר אחד ממש, ולא באמצעות פעולה מסוימת.

ב"י ענין התשובה הוא שהכפרה שעל ידי גילוי העצם תהיה בפנימיות

כלומר: אף שעצם הנשמה קשורה לאלוקות בדרך ממילא ואין צריך למצוות, הנה כל זה הוא רק בענין העצם, אבל הכוחות הגלויים הם דבר נפרד משורשם באלוקות. ובמילא הם צריכים להתקשר עם הקב"ה על ידי המצוות, וכשלא עשו מצוות, פגמו בקשר ביניהם וצריכים תיקון.

ובאמת, הגילוי של עצם הנשמה – עיצומו של יום פועל גם תיקון כללי בכוחות הגלויים. כיון שעצם הנשמה היא המהות של הכוחות

נויש להוסיף, שהמשכת הכפרה דעיצומו של יום בכחות הגלויים ע"י התשובה, כיון שענין התשובה הוא שהאדם יוצא מהגבלות שלו, לכן ההמשכה שע"י התשובה היא בהכחות כמו שהם בתנועה דהעלאה. ובכדי שהכפרה דעיצומו של יום תומשך גם בכחות הגלויים כמו שהם בהציור שלהם, הוא ע"י מצות התשובה, דביום הכפורים חייבים הכל לעשות תשובה⁶² כי ואז התשובה היא בסדר והדרגה דרך הכוחות עצמם. נמצא שיש כאן ג' דרגות בהמשכה דעצם הנשמה בכוחות הגלויים: א. גילוי עצם הנשמה בכללות הכוחות הגלויים. ב. עבודת התשובה שממשיכה את העצם בכוחות כפי שהם באופן של העלאה. ג. עבודת התשובה מצד מצות התשובה שממשיכה את העצם באופן של סדר והדרגה בכוחות הגלויים. ולהעיר, דג' ענינים אלה שביום

דיוחכ"פ היא (מצוה ו) חניוב.

62) רמב"ם ה"ל תשובה פ"ב ה"ז. והיינו דנוסף למצות התשובה שישנה בכל השנה – גם התשובה

ביאורים במאמרי רבינו

שנוצר באי קיום המצוות. ובדרגת התשובה דעיצומו של יום, תוכן התשובה הוא להמשיך את העצם בכוחות הגלויים.

יד) תשובה ומצות התשובה

חזרה בתשובה מתרחשת בדרך כלל באופן של זעזוע ושינוי מקצה לקצה (ראה בסה"ט מלוקט ה"א עמ' קסו ואילך), ולכן תהליך זה הוא באופן של דילוג ויציאה מהכוחות ואינו פועל כל כך שינוי בכוחות עצמם (וכל המשכת העצם בכוחות הגלויים הוא בכך שהצער על חטאיו הוא עד **עצם מציאותו**) (ראה עמ' כד"ה ואתה תצוה תשמ"א סעיף ט). וזה ענינה של **מצות התשובה** כיום הכיפורים, שבה האדם מתחיל בתשובה משום חובתו לעשות זאת, ואז התשובה היא מדורגת מלמטה למעלה ועוברת דרך הציור של הכוחות הגלויים עצמם, שהם יפעלו בתוקף והתחלטייות של העצם (ראה בכיפור הקודם).

אמנם אין הכוונה כאן שכל התשובה שלו היא מצד המצוה, אלא זה בהמשך לאמור לעיל כי התשובה היא מצד התעוררות עצם הנשמה ומביאה את גילוי העצם בכוחות הגלויים, ועל זה מוסיף כאן כי כיון שיש גם מצות התשובה כיום הכיפורים, לכן גילוי העצם בא בכוחות עצמם.

הרצון שנעדר בעת החטא, בגלל שבעל הרצון אינו מוכרח בקשר שעל ידי מצוות, אלא יכול להתקשר עם ישראל גם על ידי תשובה. ג. "עיצומו של יום", שהוא דבר אחד עם עצם הנשמה דישראל, ואינו צריך לרצון דמצוות.

ואכן, בשתי הדרגות הראשונות, הרי התשובה היא חלק מהכפרה (אם בגלל שזהו רצונו שהכפרה תהיה על ידי התשובה והיא כמו כלי להמשכה, ואם בגלל שהתשובה ממשיכה את הקשר שהיה חסר), אולם בדרגת עיצומו של יום, הרי עצם הכפרה נפעלת בגלל עצם היום וכלי תשובה, והדבר פועל גם תיקון כללי בכללות הכוחות הגלויים, וענין התשובה הוא רק להמשיך כפרה זו בכוחות הגלויים.

ולכן, הגילוי ד("שוב וישר") ובעל הרצון מוגדר בסעיף הבא כ"שמיני דתשובה", ואילו עיצומו של יום הוא למעלה מענין התשובה.

ומכאן גם הילוק בתוכן עבודת התשובה של האדם: בדרגת התשובה הראשונה – בשביל "שוב וישר הוי'", תוכן התשובה הוא להיות "כמו כלי להמשכה". בדרגת התשובה ד"בעל הרצון", תוכן התשובה הוא להתקשר אל הקב"ה כהילא יתיר ולהשלים את החסרון

הכפורים הם דוגמת ג' הענינים שבתק"ש. המצוה דתק"ש, ענין התשובה המרומז בתק"ש, והביטול פנימי שמצד עצם הנשמה⁶³].

ואם כן, ענין עיצומו של יום הוא גילוי ההתקשרות דעצם הנשמה עם העצמות שהם כמו דבר אחד מסמ, ואין שייך שם פגם מלכתחלה. וגילוי התקשרות זו נמשך ומתגלה גם בכוחות הגלויים ובשלוש דרגות.

ויש לומר, שזהו"ע שמונה ההזיות שהיו בקודש הקדשים, אחת למעלה ושבע למטה, אחת למעלה היא גילוי היחידה⁶⁴, שהיא מיוחדת עם העצמות, ושבע למטה (שלאחרי האחת) הוא שגילוי היחידה (למעלה מהשתלשלות שבאדם) יומשך בכחות הגלויים, השתלשלות שבאדם⁶⁵.

לסיכום: דרגת התשובה בכלל (דכל השנה) היא באור שלמעלה מהשתלשלות (בעל הרצון שאינו מוכרח בהרצון) ומכפר על ידי התשובה, ואילו הגילוי דעיצומו של יום פועל מצד עצמו ולא בגלל התשובה, וענין התשובה הוא רק בשביל להמשיך התיקון דעצם הנשמה בכוחות הגלויים.

(ח) ועפ"ז, יש לבאר החילוק שבין ג' הענינים דשמיני (שנמנו לעיל סעיף ב'), שמיני דמילה ושמיני דתשובה ודיום הכפורים, דמילה היא מצוה, וכיון שכוונת הבריאה מלכתחילה היא שישראל יקיימו את כל המצוות וימשיכו הגילויים שנמשכים על ידם, לכן הגילויים שנמשכים ע"י המצוות (כולל גם מצות מילה) אינם אור חדש ממש⁶⁶ אלא אור ששייך לעולמות, מכיון שכוונת הבריאה מלכתחילה היא שישראל ימשיכו גילויים אלו. ואף שהגילוי שנמשך ע"י כל המצוות הוא הגילוי דהוי' והגילוי שנמשך ע"י המילה הוא למעלה מהוי', וכמבואר בתו"א⁶⁷ דמי יעלה לנו השמימה⁶⁸ הוא ר"ת מילה וס"ת הוי'⁶⁹ שזה מורה שמילה היא למעלה מהוי', מ"מ, כיון שבריאת העולמות מלכתחילה היא שע"י מצות מילה ימשיכו אור זה, הוא אור שיש לו שייכות לעולמות. [ויש לומר, שבכללות, גם אור זה נכלל בהוי'. כי בהוי' לשון מהווה⁷⁰ שתי דרגות. המקור שממנו נעשה התהוות העולם, והרצון להוות את העולם⁷¹. וכיון שהרצון להוות הוא שיומשך גם הגילוי שע"י המילה, הרי גילוי זה נכלל בהוי'. וזה שהגילוי שע"י המילה הוא למעלה מהוי']

ומלתם את ערלת לבבכם – לכן זה שמל את ערלת לבבו אינו חידוש אמיתי, כי כן היא כוונת הבריאה מלכתחילה. משא"כ כשחטא ופגם (היפך כוונת הבריאה) ואח"כ מתקן זה ע"י התשובה, הוא חידוש, כדלקמן בפנים.

63) נצבים ל, יב.
64) תקו"ז תיקון כב (סה, ב, סו, א). תיקון ע (קלא, רע"א).

65) שעה"ה"א רפ"ד. וראה זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט.

66) להעיר מהמבואר בכ"מ בענין ב' שמות הוי', דהוי' הראשון הוא שעלה ברצונו ית' להוות העולמות (סה"מ תרנ"ו ע' שסה ואילך. ובכ"מ).

63) ראה ד"ה יבחר לנו הנ"ל (הערה 60) סעיף ט (ע' ח).

64) ראה לעיל הערה 23.

65) ראה עד"ז לקר"ת שה"ש מב, א. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' קב.

66) ראה עד"ז לקמן ס"ע ריח ואילך. לקמן ח"ד ס"ע קעב ואילך.

67) לך לך יג, סע"ב. וראה גם אוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקנא. א'תקנא.

בתו"א שם (ועד"ז באוה"ת שם) "למול את ערלת הלב והו"ע התשובה". ויש לומר, שזהו בכללות. אבל בפרטיות, כיון דזה שיש לאדם ערלת הלב הוא שנברא באופן זה, והכוונה בזה שנברא כן הוא בכדי שיהי

הוא שגילוי זה הוא למעלה ממקור ההתהוות ית'. ושמיני דתשובה הוא גילוי אור חדש. דע"י שחטא ופגם והעביר את הדרך (היפך הכוונה דבריאת האדם שהי' באופן דעשה האלקים את האדם ישר) ואח"כ מתקן זה ע"י התשובה, עי"ז נמשך אור חדש שלא הי' (כביכול) גם בכוונת הבריאה יי. אלא שאור זה הוא מבעל הרצון, שיש לו שייכות להרצון והכוונה דהבריאה. ושמיני דיום הכפורים, שעיצומו של יום מכפר, הוא גילוי עצמות אוא"ס שלמעלה גם מבעל הרצון. אלא שגילוי ענין זה הוא בעיקר בעת כניסת הכה"ג לקודש הקדשים. ולכן, גם השמיני דיום הכפורים בכלל, שלא בזמן דכניסת כה"ג לקודש הקדשים הוא רק דרגה נמוכה יותר של שמיני שלאחרי שבעת הימים שלפני יום הכפורים, כי בכללות, גם השמיני דיום הכפורים הוא רק למעלה מהשתלשלות ששייך להשתלשלות (בעל הרצון), משא"כ הסדר בשמונה ההזיות שבקודש הקדשים, הוא שהאחת היא לפני השבעה.

ט) וזהו וכל אדם לא יהי' באוהל מועד בבואו לכפר בקודש, דזה שכל אדם לא יהי' גו' אפילו אותן שדמות פניהם פני אדם הוא דוקא בבואו של הכה"ג בקודש הקדשים לכפר בקודש, כי הגילוי דלמעלה מהשתלשלות שהי' בקודש הקדשים מצד עצמו, יש לו שייכות להשתלשלות, ולגבי גילוי זה יש מקום למלאכים. אבל בבואו (של הכה"ג לקודש הקדשים) לכפר בקודש, דזה שע"י עבודתו של הכה"ג בקודש הקדשים נמשכה כפרה לכל ישראל הוא לפי שע"י עבודתו מתגלה ההתקשרות דעצם הנשמה עם העצמות, דבעצמות אוא"ס אין שום נתינת מקום למלאכים, ישראל ומלכא בלחודוהי⁷², לכן אז כל אדם לא יהי' אפילו אותן שדמות פניהם פני אדם.

ולהוסיף⁷³, שבתפלת נעילה מאיר גילוי זה עוד יותר מאשר במוסף דיום הכפורים שבה אומרים סדר העבודה דכהן גדול ביום הכפורים. כי החמשה תפלות דיום הכפורים הם כנגד חמשה דרגות שבנשמה, נפש רוח נשמה חי' ויחידה.

בית השואבה תשכ"ג – נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1154.

72) ראה זח"ג לב, א.

73) בהבא לקמן ראה בפרטיות יותר שיחת שמחת

ביאורים במאמרי רבינו
 כה) "הגילוי דמילה הוא למעלה ממקור ההתהוות"
 מבאר כאן כי מילה (ומצוות בכלל) הן למעלה ממקור ההתהוות של העולם. ויש לבאר: מקור ההתהוות של העולם הוא לאחר ש"נמלך בנשמותיהן של צדיקים" והחליט לברוא העולם בגלל מעשה המצוות שלהם. אמנם המצוות היו קיימות כבר קודם, בדרגה של ההימלכות עצמה, שבה נמלך ותהה אם לברוא את העולם בגלל המצוות או לאו.

יב) תשובה היא חידוש על כוונת הבריאה שכן הכוונה בבריאת העולם היא בשביל עבודת הצדיקים שמזככים את העולם ומעלים אותו לקדושה ובכך פועלים "דירה בתחתונים" (ולכן נמלך עמהם אם לברוא העולם, ראה בביאור הקודם), אבל הטאים ועבודת התשובה על החטאים, לא היו בכוונה (הגלויה של) הבריאה (ראה בד"ה לא היו יו"ט תשל"ה ע"ז).

דג' תפלות הראשונות הם בנר"נ, ותפלת מוסף דיום הכפורים היא בחי', והגילוי דיחידה הוא (בעיקר) בתפלת נעילה. ולכן נקראת בשם נעילה, כי אז ננעלים כל השערים וגם נבראים הכי עליונים (ואפילו נאצלים וכו') אין יכולים ליכנס, ישראל ומלכא בלחודוהי.

וזהו גם מ"ש בזהר⁷⁴ עה"פ⁷⁵ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו, בזמנא דקוב"ה הוה מתחבר בהו ישראל כו' בגין כך ביום⁷⁶ השמיני עצרת תהי' לכם, דיש לומר שענין קוב"ה מתחבר בהו בישראל הוא גילוי היחידה וההתקשרות העצמית דהעצמות עם עצם הנשמה. נויש לומר שהשייכות דענין זה ליוסף, דשם יוסף הוא על שם יוסף הוי' לי בן אחר⁷⁷, שגם אחר נעשה בן⁷⁸, כי ע"י גילוי התקשרות העצמית דהעצמות בישראל (בהתוודע יוסף אל אחיו) מתגלה שגם אחר הוא בן]. וגילוי זה הוא בשמיני עצרת, וכידוע שבשמיני עצרת ישנם כל הענינים שבראש השנה ויום הכפורים, אלא שבשמיני עצרת הם בקו השמחה, ולכן ביום השמיני עצרת תהי' לכם, יהיו⁷⁹ לך לבדך ואין לזרים אתך.

(78) אוה"ת ויצא כרך ו תתשכג, א.

(79) משלי ה, יז. שמור"ר פט"ו, כג. הובא בריש וסוף ד"ה ביוהשמע"צ: עת"ר (סה"מ עת"ר ע' לה. שם ע' מד); ה'תש"ד (סה"מ ה'תש"ד ע' 43. שם ע' 47); ה'תש"ט (סה"מ ה'תש"ט ע' 69. שם ע' 73); ה'שי"ת (סה"מ ה'שי"ת ע' 71. שם ע' 82); ה'תש"מ (לקמן ע' רטו. ע' רכה). ועוד.

(74) ח"א רח, ב. הובא באוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקנט.

ריש וסוף ד"ה ביום השמיני עצרת: באוה"ת שמע"צ (כרך ה ע' בקמט. שם ע' בקנג); תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' לו. שם ע' נא); ה'תש"מ (לקמן ע' רטו ואילך).

(75) ויגש מה, א.

(76) פינחס כט, לה.

(77) ויצא ל, כד.

מילואים לביאור כ"ב:

אמנם בדרגה זו של הבחירה אין שום כללים כיצד ראוי להיות, וגם לא הכלל שאם שונאים את העבירה – שונאים בדרך ממילא גם את עובר העבירה, אלא רק את הכלל שהוא יצר והוא בחירה לשנוא את העבירה. ולכן אי קיום המצוות – אינו פוגם באדם (ראה בלקו"ש ח"ז עמ' 23).

התבאר בפנים כי העצמות הוא לעצמו בלבד ואינו שייך לרצון (במצוות), ולכן אי קיום המצוות אינו פגם לכתחלה.

אמנם יש להקשות מהידוע כי "המצוות מתייחסות אל העצמות", כיון שאינן רק רצון אלא בחירה שלו, ואם כן אי קיום המצוות הוא לכאורה פגם גם אצל העצמות?

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבנו', מוקדשת לחיזוק
ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו,
על ידי הנגיד החסידי
הרב יוסף יצחק הכהן ומשפחתו שיחי' גוטניק.
מלבורן - אוסטרליה

לזכות

חתן הבר מצוה

שמואל שיחי'

לרגל הכנסו לעול מצוות

כ"ה תשרי תשע"א

נדפס ע"י הוריו

הרה"ת יוסף יצחק וזוגתו אסתר שיחיו פיקרסקי

תל אביב

לזכות החפץ בעילום שמו

לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר זי"ע